

Onsdagen den 22 Mars 1871.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 18 och 20 dennes, två protokollsutdrag för sistnämnde dag samt protokollet för den 11 dennes förmiddag och eftermiddag.

Friherre von Schwerin: Jag får anhålla om ledighet från riksdagsgörömlen från och med i dag till och med den 12 nästkommande April.

Denna anhållan bifölls.

Friherre Peyron hade inlemnad ett memorial, som upplästes och lydde sålunda:

Härmed får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömlen under 14 dagar, räknade från den 27 dennes.

Jemväl härtill lemnade Kammaren sitt samtycke.

Föredrogs ånyo Herr von Kochs den 18 och 20 dennes bordlagda förslag om tillsättande af ett Särskildt Utskott för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående fattigvården.

Herr von Koch: Såsom tillägg till det nu föredragna förslaget får jag äran hemställa, att hvardera Kammaren måtte utse 7 ledamöter i det Särskilda Utskott, som jag föreslagit för behandling af fattigvårdsfrågan. Jag får äfven nämna, att de upplysningar, jag inhämtat under de dagar min motion legat på bordet, mer och mer

öfvertygat mig om nödvändigheten af att tillsätta ett Särskildt Utskott i och för fattigvårdsfrågan, om vi verkligen under denna riksdag skola kunna få en lösning på denna så ytterst viktiga fråga.

Herr Rydin: Jag inser fullkomligt vigten af de skäl, som för-
anledt den siste talaren att föreslå tillsättande af ett Särskildt Utskott för behandling af fattigvårdsfrågan, men å andra sidan finnas äfven ganska stora betänkligheter mot en sådan åtgärd. Vi befinna oss nu i midten af riksdagen, de ständiga Utskotten äro tillsatta och dessa Utskotts ledamöter hafva satt sig in i de särskilda frågor, som dit blifvit remitterade, och det kan då icke vara lämpligt att vidtaga en åtgärd, hvarigenom dessa Utskottets ledamöter skulle ryckas ifrån de befattningar, de nu innehafva. Om Herr von Kochs motion bifölles, skulle detta blifva följden, ty om jag icke missminner mig, ansåg man sig vid tillsättandet af de ständiga Utskotten böra taga särskild hänsyn dertill, att fattigvårdsfrågan skulle komma att blifva föremål för behandling af Lag-Utskottet. I detta Utskott invaldes derföre två ledamöter, som förut deltagit i frågans beredning. Lag-Utskottets ledamöter af Första Kammararen kunna således med skäl antagas hafva redan satt sig in i denna fråga för att såsom sig bör handlägga densamma, hvilket äfven kan anses gälla i afseende å Andra Kammararens ledamöter i Utskottet. Till dessa skäl för min åsigt att denna viktiga fråga skall i Lag-Utskottet af dervarande ledamöter erhålla en tillfredsställande utredning kommer, att frågan, som upptagits äfven vid föregående riksdagar och då behandlats af Tillfälliga Utskott, inom båda Kamrarna, varit föremål för omfattande debatter och noggrann pröfning. Vid riksdagen 1869 afgafs en skrivelse till Kongl. Maj:t med bestämdt uttalade grunder för lagstiftningen i ämnet. Derefter har frågan varit föremål för behandling af en komité, hvars förslag blifvit ytterligare granskadt af en annan komité, hvarefter Kongl. Maj:t efter pröfning deraf för Riksdagen framlagt sitt förslag i ämnet. Man synes mig med skäl kunna anse, att frågan efter en sådan beredning är genomarbetad och befinner sig i det skick, att hvar och en bör deri kunna fatta sitt beslut. Då emellertid enligt grundlagens föreskrift frågan måste behandlas af Utskott, synes Lag-Utskottet med dess nuvarande sammansättning och i öfverensstämmelse med den uppgift, detta Utskott har sig enligt grundlagen anvisad, vara det lämpligaste för ärendets behandling. Lag-Utskottet har att i första rummet tillse, huruvida framställda lagförslag stå i öfverensstämmelse med rättsprinciperna och rätts-systemet i allmänhet, och det är från denna synpunkt frågan förnämligast bör granskas, då de speciela stadgarne måste anses vara tillräckligt pröfvade vid ärendets föregående behandling i komitéen. Med afseende å denna Lag-Utskottets uppgift samt frågans föregående behandling anser jag, att den bör remitteras till Lag-Utskottet.

Häremot skulle möjligen kunna anmärkas, att Lag-Utskottets tid är så upptagen af andra dit hänskjutna frågor, att det icke kan medhinna denna frågas behandling. Skulle så vara fallet, hvilket jag ej har skäl att antaga, då, efter hvad jag hört, de viktigaste af de Kongl. propositionerna der undergått sin hufvudsakliga beredning,

finnes ju den utvägen, att Lag-Utskottet begär förstärkt antal ledamöter. Dessutom får jag fästa uppmärksamheten derpå, att det ingalunda är gifvet, att genom tillsättande af ett Särskildt Utskott någon bättre utredning vunnits. Erfarenheten kan ej åberopas till stöd för en sådan åsigt. Åtskilliga Särskilda Utskott hafva varit tillsatta, men man kan icke säga, att de frågor, som hänskjutits till sådana Utskott, hafva derigenom mera närmats sin lösning eller blifvit bättre behandlade, än om de handlagts af ständiga Utskott. Jag får på dessa skäl yrka afslag å Herr von Kochs motion.

Herr Reutersvärd: Jag vill icke bestrida den siste talarens åsigt, att Lag-Utskottet är behörigt att behandla förevarande fråga, men jag tror, att Lag-Utskottet har så många andra frågor att handlägga, att det icke kan medhinna att med erforderlig omsorg behandla fattigvårdsfrågan, och att det skulie kunna hända, att, om denna fråga dit remitterades, vi icke heller vid denna riksdag skulle kunna få något slut derpå, hvilket dock är i hög grad önskligt. Om Kongl. Maj:ts proposition i denna fråga hade vid riksdagens början blifvit öfverlemnad till Kamrarne, hade det, enligt min tanke, varit skäl att remittera den till Lag-Utskottet, men just därför att den kommit nu, sedan en god del af riksdagen tilländagått, anser jag det icke vara skäl att belasta Lag-Utskottet dermed, utan tror det vara lämpligare, att den öfverlemnas till särskildt Utskott, hvarföre jag yrkar bifall till Herr von Kochs förslag.

Herr von Koch: De skäl, som anfördes af den talare, hvilken yttrade sig näst efter mig och yrkade afslag å min motion, hafva icke för mig varit öfvertygande. Han yttrade, att, om Lag-Utskottets tid vore mycket upptagen, man kunde använda den utvägen att förstärka antalet af dess ledamöter, men denna utväg har icke blifvit använd under det nuvarande representationsskicket, lärer troligen icke heller nu göra det och är derjemte alldeles opröfvad. Man vet sålunda icke, huru en sådan åtgärd skulle komma att slå sig ut, men hvad vi veta är, att, om Lag-Utskottet skall handlägga fattigvårdsfrågan, det måste försumma att behandla *en mängd andra viktiga frågor*, som äro beroende på dess handläggning. Lag-Utskottet har ännu icke behandlat Kongl. Maj:ts propositioner i två omfattande frågor, i hvilka äfven möjligen återremiss kan komma att beslutas, och dessutom har Lag-Utskottet att handlägga den viktiga frågan om mannens målsmansrätt öfver qvinnan samt den icke mindre makt-påliggande frågan om underdomstolarnes omorganisation. Vi hafva i Justitie-ombudsmannens till denna Riksdag afgifna berättelse en liten historik, som utvisar, huru under det nya statsskicket ärendena blifvit behandlade af Lag-Utskottet, och huru liten förhoppning man kan hysa derom, att Utskottets arbete skall blifva fruktbart eller medföra något resultat i lagstiftningsväg. Här har anmärkts, att två ledamöter, som förut deltagit i handläggning af fattigvårdsfrågan, särskildt med afseende å denna blifvit insatte till ledamöter i Lag-Utskottet, men jag föreställer mig, att dessa personer lättare kunna ersättas i Lag-Utskottet. än de kunna undvaras vid fattigvårdsfrågans

handläggning. Då så kort tid återstår för denna frågas utredning inom Utskottet, tror jag det vara nödvändigt, att i det Utskott, som skall behandla densamma, icke sitta personer, som ej förut tänkt på denna synnerligen viktiga fråga, som icke lefvat bland folket och icke veta, huru den nuvarande lagstiftningen verkar, utan mig synes angeläget, att denna fråga kommer att behandlas af sådana personer, som både teoretiskt och praktiskt känna densamma. Hvar och en, som lefver bland folket, vet, huru viktigt det är för många orter, att fattigvårdsfrågan blir väl reglerad, och jag tror, att detta resultat skulle bättre uppnås derigenom, att några i denna fråga insigtsfulle män rycktes ifrån Lag-Utskottet, än om *hela Utskottet* skulle tvingas att *ryckas ifrån behandlingen af den mängd viktiga ärenden, som i öfrigt bero på dess pröfning*. Hvad beträffar den anmärkningen, att fattigvårdsfrågan skulle erfordra juridisk pröfning, så tror jag, att detta ärende redan blifvit förut fullt tillräckligt pröfvadt af jurister, då flera jurister haft plats i de komitéer, som handlagt densamma, och jurister äfven deltagit i den granskning som derefter egnats frågan. Enligt min föreställning är det långt viktigare, att frågan vinner utredning af riktiga kommunalkarlar, af män som grundlagt sin öfvertygdelse i kommunalstämmorna och på grund af verklig erfarenhet kunna uttala sin mening. Det är min fullkomliga öfvertygelse, att, om denna fråga öfverlemnas till Lag-Utskottet, vi icke heller vid denna riksdag skola få en lösning af densamma, och jag anhåller därför, att Kammaren måtte bifalla min ifrågavarande motion.

Friherre Stjernblad: I likhet med den ärade talaren från Westerbottens län, anser jag, att fattigvårdsfrågan nu befinner sig i det stadium, att Lag-Utskottet är rätt forum för densamma. Denna fråga har redan förut, om än icke till namnet, dock till formen varit föremål för behandling af Särskildt Utskott, ty, vid den föregående riksdag då den handlades af tillfälliga Utskott inom båda Kamrarne, arbetade, såsom Herrarne torde erinra sig, dessa Utskott ganska mycket tillsammans med hvarandra. Frågan har derefter varit föremål för behandling af två särskilda komitéer, och den föreligger nu i det utredda skick, att det icke vidare är fråga om uppställande af några nya principer för fattigvårdslagstiftningen, utan endast om granskning af de förslag, som uppgjorts på grund af de redan erkända principerna. När man dertill lägger, att, hvilket jag icke hört af någon motsägas, denna Kammare vid tillsättandet af de ständiga Utskotten särskildt tagit i betraktande, att fattigvårdsfrågan skulle komma att behandlas af Lag-Utskottet, kan jag icke finna något skäl att frångå den åsigten, såvida icke Lag-Utskottet skulle anse sig kunna medhinna frågans behandling. Då emellertid ingen af Lag-Utskottets ledamöter här trädt upp med någon förklaring i den syftningen, får jag anhålla om afslag å Herr von Kochs yrkande.

Herr Reutersvärd: Då ingen af Lag-Utskottets ledamöter velat besvara den fråga, som af den siste talaren framställts, tror jag mig kunna göra det helt enkelt dermed, att ingen riksdag ännu

passerat efter det nya statsskicket införande, då Lag-Utskottet medhunnit alla de frågor, som dit remitterats.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att, i afseende å det af Herr von Koch väckta förslaget, att ett Särskildt Utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera Kammaren, skulle tillsättas för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående fattigvårdens ordnande, hade yrkats, dels att samma förslag skulle bifallas, dels ock att förslaget skulle afslås; hvarefter Herr Grefven och Talmannen framställde först proposition på bifall till det ifrågavarande förslaget, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag å detsamma, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Herr von Koch begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Herr von Kochs förslag, att Kammaren för sin del skulle besluta tillsättande af ett Särskildt Utskott, bestående af fjorton ledamöter, sju från hvardera Kammaren, för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning om fattigvården, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren detta förslag.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 27,

Nej — 65.

Föredrogs ånyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 4, i anledning af väckt motion om grundlagsändring, åsyftande att upphäfva Konungens rätt att utan Riksdagens medgifvande förklara krig.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af den Riksarkivet genom testamentet af Sekreteraren i Kongl. Krigshofrätten Grefve Carl Eric Ludvig Walter Posse tillagda rätt till en del af hans kvarlåtenskap.

Herr von Gegerfelt: För min del anser jag, att Kongl. Maj:ts

proposition i förevarande fråga bör vinna Riksdagens bifall utan det af Stats-Utskottet dervid fogade vilkor, hvilket jag finner vara i formelt hänseende alltför olämpligt och dessutom alltför mycket stridande mot rätts- och billighetsskäl, för att jag skulle kunna underlåta att mot detsamma göra anmärkning. Jag vill till stöd för denna min åsigt åberopa det ifrågavarande barnets förmyndares yttrande i hans till Kongl. Maj:t gjorda framställning, att det af testator för barnets rätt till legatet stadgade vilkor icke syntes vara med de pligter, hvilka enligt moral och allmän lag ålegat barnets moder, öfverensstämmande, äfvensom den af förmyndaren vitsordade omständighet, att modren åt barnet egnade all moderlig omvårdnad. Förmyndaren har enligt lag klar och oinskränkt rätt att om barnets uppfostran förordna på sätt han finner för godt, och jag anser det ligga utom området för Riksdagens skäligen befogenhet att upphäva sig till öfverförmyndare. Äfven får jag fästa uppmärksamheten derpå, att, om det af Utskottet föreslagna vilkoret icke uppfylles eller om den af Utskottet föreslagna tid, inom hvilken barnet borde öfverlemnas till vård och uppfostran af de två personer, testator i sådant hänseende utsett, förflyter utan att sådant verkställes, eller dessa sednare ej vilja eller kunna mottaga barnet, frågan skulle befinna sig på samma punkt som nu, och att vi sålunda framdeles kunna hafva att vänta en ny Kongl. proposition i samma syftning som den förevarande. Utskottet har sjelf yttrat, att Riksarkivets eller det allmännas rätt måste bedömas efter enahanda grunder, som i lag för enskildes rättsförhållanden i dylika fall äro stadgade, och att det sålunda vore fråga, huruvida Staten borde det testamenterade beloppet mottaga och efter föreskrifna vilkor använda eller ock derifrån afstå, och det är just detta sednare alternativet jag på det af Utskottets anförda skälet ovilkorligen påyrkar. Jag erkänner att jag ej förstår hvad Utskottet menar dermed, att samma alternativ kunde innebära en förnärmelse mot arfvingarnes rätt och möjligen föranleda rättsanspråk å deras sida mot staten. En testamentstagare, denna må nu vara staten eller en enskild person, kan omöjligen komma att vidkännas någon ansvarsskyldighet, om han afsäger sig en testamenterad egendom, aldraminst då äfven arfvingarne sjelfva afsagt sig sin rätt till samma egendom. Jag får på dessa skäl yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Rydqvist: Jag är förekommen af den föregående talaren och har intet att tillägga till de skäl, på grund af hvilka han yrkat afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Gegerfelt: Jag får, sedan min uppmärksamhet blifvit fästad derå, att Kongl. Maj:ts proposition innefattar endast en hemställan till Riksdagen, men ej ett bestämdt förslag, modifiera mitt föregående yrkande så, att Riksdagen måtte medgifva, att den, enligt Grefve Posses testamente, Riksarkivet tillkommande rätt till en del af Grefve Posses kvarlåtenskap må till förmån för gossen Gustaf Erik Sigismund eftergifvas.

Herr Odelberg: Utskottet har visserligen icke förbisett, att det enklaste sättet att komma till slut i saken vore, att Riksdagen, i enlighet med hvad Kongl. Maj:t begärt, afstode från all statens rätt till qvarlätenskapen; men Stats-Utskottet har också ansett, att det icke vore staten tillståndigt att genom ett sådant förfarande gifva anledning dertill, att de af testator såsom alldeles oeftergiftiga uppställda villkor för att hans qvarlätenskap skulle tillfalla ifrågavarande barn skulle kullkastas. Testator har nemligen uttryckligen föreskrifvit, att, om icke gossens uppfostran blefve ombesörjd af endera utaf de af testator utsedda två personerna, så skulle gossen icke komma i åtnjutande af testamentet, utan skulle allt hvad till honom blifvit disponerad tillfalla Riksarkivet. Grefve Posses lagliga arfvingar hafva uti sin afsägelsskrift ovilkorligen på gossen öfverlätit all den rätt till den afidnes qvarlätenskap, som dem skulle efter arfsrätt tillkomma. De hafva visserligen i sammanhang dermed uttalat den önskan, att den i testamentet nämnde exekutorn eller förmyndaren måtte om barnets uppfostran draga försorg samt om uppfyllandet af de i testamentet bestämda föreskrifter gå i författning. Detta är likväl endast en önskan, och medgifvandet från deras sida är således ovilkorligt. Om nu också staten afstår från sin rätt, så blifver följden, att arvet kommer att utan alla villkor tillfalla gossen, och att denne således blir uppfostrad på ett sätt, som bestämdt icke öfverensstämmer med testators önskan. För min del tror jag, att Stats-Utskottet varit skyldigt att tillse, det något sådant icke må inträffa; och yrkar jag därför bifall till Utskottets hemställan.

Herr Rydqvist: Då jag anser, att de skäl, som af den förste talaren blifvit anförda för afslag af Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition på det sätt nämnde talare föreslagit, icke blifvit vederlagda af hvad som sedermera yttrats till förmån för Utskottets åsigt, så vill jag icke förlänga diskussionen, utan inkränker mig till att instämma med Herr von Gegerfelt.

Herr von Ehrenheim: Lika med de två förste talarne tror jag, att det icke är lämpligt att staten utöfvar ett moraliskt tvång uti ett så helt och hållet enskildt förhållande som det här ifrågavarande, men jag hyser likväl betänklighet vid att obetingadt bifalla Kongl. Maj:ts proposition, hvori föreslås att staten skulle till förmån för Hulda Schmidts son eftergifva den Riksarkivet tillkommande rätt till en del af Grefve Posses qvarlätenskap; det vill säga, att staten skulle mottaga medlen på grund af testamentet, men lemna dem till barnet och icke använda dem enligt den af testator lemnade föreskriften. Mig synes, att staten icke har rätt att på detta sätt förfara, och att en rättegång deraf lätteligen kan blifva följden för staten, utan att staten helt enkelt bör afstå från sina anspråk på grund af testamentet, hvilket staten obestriddligen kan göra, då staten lika litet som en enskild kan vara skyldig att emottaga ett testamente. Man öfverlemnar då åt arfvingarne att söka att bringa testators föreskrifter till verkställighet, om de så anse lämpligt. För min del tror jag icke, att staten bör åtaga sig ett sådant bestyr, der testaments-

vilkoren äro så beskaffade som här. Med afseende härpå får jag föreslå: "att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, förklarar, att Riksdagen för sin del medgifver, att Riksarkivet afstår från den rätt till en del af Grefve Posses kvarlåtenskap, som nämnda inrättning genom testamente fått sig tillagd.

Grefve Mörner, Carl Göran: Efter mitt förmenande har Stats-Utskottet gått en ganska lämplig medelväg. Utskottet uppträder icke såsom ändrande testators förordnanden, hvartill Utskottet ansett sig obehörigt. Att testator icke kunnat föreskrifva ett sådant vilkor som det här ifrågavarande för att barnet skulle få komma i åtnjutande af de testamenterade medlen, var naturligt. Men då den i testamentet bestämda fatalietid utlupit under en tid, då barnet ännu icke egde någon målsman, som bevakade dess rätt, så har Stats-Utskottet ansett lämpligt att återskänka de förlorade fatalierna genom en förlängning af tiden för barnets öfverlemnande till de af testator nämnda personer. Härigenom respekterar man den afidnes vilja, hvilket jag anser vara tillbörligt. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Brusewitz: Jag anser mig böra fästa uppmärksamheten derpå, att Grefve Posses lagliga arfvingar afsagt sig all rätt till arf, i fall staten afstår från sina på testamentet grundade anspråk; då emellertid staten nu har dispositionsrätt öfver ifrågavarande arf, skulle det vara särdeles eget, om staten skulle använda denna rätt, så att arfvet komme att öfvergå just till de personer, hvilka testator genom särskilda och bestämda föreskrifter i testamentet velat förhindra att deraf komma i åtnjutande. Testator har derjemte såsom ett oeftergifligt vilkor föreskrifvit, att gossen Eric Gustaf Sigismund ovilkorligen skulle till de af testator namngifne personer öfverlemnas för att af dem vårdas och uppfostras, om han skulle af arfvet komma i åtnjutande. Vid sådant förhållande kan jag icke annat än hysa de största betänkligheter vid att Riksdagen skulle genom ett sådant beslut, som det nu af en föregående talare föreslagna, medverka dertill, att testators hufvudsakliga afsigt helt och hållet motverkades. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr von Gegerfelt: Om, såsom den näst siste talaren yttrade, här vore fråga om att återställa försuten tid, så vore Riksdagen obehörig att med frågan taga befattning, enär det tillkommer Kongl. Maj:t att i en sådan sak ensam besluta. Men här är icke fråga om något annat än, huruvida staten vill emottaga de testamenterade medlen eller icke; hvarföre jag får förena mig uti det af Herr von Ehrenheim framställda yrkandet.

Grefve af Ugglas: Med anledning af hvad de talare yttrat, hvilka motsatt sig Utskottets förslag, vill jag anmärka, att om de också i visst afseende i principen hafva rätt, så måste det väl vara Riksdagens *ovilkorliga* rättighet att bestämma, under hvilka vilkor den vill utkräfva eller efterskänka statens anspråk på grund af testamentet, och Riksdagen således kunna föreskrifva, att det skall tillses, huruvida det af testator, enligt andemeningen i testamentet, åsyftade ändamålet uppfylles eller icke. Jag tror att genom ett bifall till de sednares förslag, som här understödt den från Utskottets

åsigt afvikande meningen, man skulle handla emot testators vilja och handla orätt emot det ifrågavarande barnet, ty det är väl sannolikt, att, om ny respittid lemnas, så skall nog modren besinna sig och öfverlemnas barnet åt någondera af dem, som efter testators åsigt bättre än hon kan vara i stånd att uppfostra det. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Reutersvärd: Hade staten fått detta testamente utan vilkor, så hade Grefve Ugglas haft rätt uti hvad han här yttrat; men då nu staten fått testamentet med ett visst vilkor, så tror jag icke, att staten kan handla på annat sätt än att antingen mottaga testamentet och använda medlen till det af testator bestämda ändamålet, eller ock helt enkelt afsäga sig testamentet, utan att vid en sådan afsägelse fästa några vilkor eller göra en särskild disposition.

Herr von Ehrenheim: Jag vill endast ytterligare fästa uppmärksamheten derpå, att det icke kan tillkomma staten att inblanda sig uti ett så rent privat förhållande som det här ifrågavarande genom att göra sig till verkställare af de i testamentet uppställda föreskrifterna. Deremot kan jag icke finna, att staten har någon förbindelse att utföra testators vilja eller är förhindrad att helt enkelt förklara, att staten icke vill begagna sig af testamentet.

Herr Rydqvist: Jag får återkalla mitt förra yrkande och instämma i det af Herr von Gegerfelt sednast framställda.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande utlåtande och dels af Herr von Ehrenheim, att Kammaren skulle fatta ett beslut af följande lydelse: "att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, förklarar, att Riksdagen för sin del medgifver, att Riksarkivet afstår från den rätt till en del af Grefve Posses qvarlätenskap, som nämnda inrättning genom testamente fått sig tillagd."

Härefter framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många ja och nej i blandning, och sedermera proposition på antagande af det förslag Herr von Ehrenheim afgifvit, då svaren likaledes utföllo med många så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets utlåtande N:o 30, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, fattar Kammaren för sin del ett så lydande beslut:

“att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning i ämnet, förklarar, att Riksdagen för sin del medgifver, att Riksarkivet afstår från den rätt till en del af Grefve Posses kvarlåtenskap, som nämnda inrättning genom testamente fått sig tillagd“.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—54;
Nej—43.

Herr von Koch: Jag anhåller att få anmäla min reservation mot det nu fattade beslutet.

Herr Rydqvist: Äfven jag ber att till protokollet få antecknad min reservation.

Herr Reutersvärd: Jag anhåller att få instämma i de mot beslutet här afgifna reservationerna.

Föredrogs änyo Stats-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 31, i anledning af väckt motion angående understöd till arrendatorn af Metala kungsfiske och njölqvarn Johan Regnell Johansson.

Grefve von Platen: Det kan visserligen ej nekas, att ju icke — om man ser saken ur rent juridisk synpunkt — rättvisa har blifvit skipad mot den arrendator, för hvilken ifrågasatta eftergift sökes, men från en annan sida torde kunna påstås, att en tillämpning *här* af den stränga rättvisans kraf drabbar denna person nog hårdt. Det var naturförhållanden mer än något annat, som vållat hans förluster. Ej rådde han för, att vattnet steg i Wettern, och ej att vederbörande kronofogde, på grund af befallning, ålade honom att borttaga de för ombyggnaden nödiga fördämningarne. Deri förefinnas sådana omständigheter, som kunna tala för förmildring i de fordringar, som en sträng rättvisa skulle kunna påkalla. Denne arrendator blir i alla fall ganska lidande, och jag vågar derföre hemställa, huruvida icke Kammarren med fästadt afseende å dessa förhållanden skulle anse lämpligt att fatta annat beslut än det Stats-Utskottet föreslagit.

Herr Thyselius: Till följd deraf att de föregående arrendekontrakten rörande ifrågavarande fiske och qvarn ej innehållit bestämda föreskrifter för de fall, der Kronan eller arrendatorn skulle ersätta de förluster, som till följd af naturhändelser inträffade, har Kronan fått utbetala betydliga belopp. För att undvika detta för framtiden blef, på sätt af betänkandet synes, ett obligatoriskt stadgande infördt, hvarigenom bestämdes, att ej Kronan skulle vidkännas förlusten för vissa, på naturförhållanden beroende händelser, som

kunde befaras tima. Detta arrendevilkor verkade naturligtvis till förminskning i den summa, som vid utarrenderingen betingades.

Det må vara, att det arrende, hvartill arrendatorn förbundit sig, med hänsyn till de nu särskildt inträffade händelserna, fallit honom för drygt — detta vill jag ej bestrida —; men hvad jag vet är, att vid sista utarrenderingen hans söner, begagnande sig af dem tillkommande optionsrätt, öfvertagit arrendet och det för en summa, som satts högre än under den föregående perioden.

För min del kan jag således ej annat än hemställa om bifall till Stats-Utskottets betänkande.

Herr Odelberg: Här förekommer i första rummet mot bifall till den ifrågasatta eftergiften — hvad ock den nästföregående talaren betonat — att i arrendekontraktet är alldeles bestämdt föreskrifvet att, i händelse olycka genom isdref eller vattnets åverkan inträffade, skulle arrendatorn vidkännas deraf härrörande förluster och reparera de uppkomna skadorna. Detta torde vara ett giltigt skäl, hvarföre Utskottet ej ansett sig befogadt att tillstyrka motionärens framställning. Ett annat skäl förefinnes deruti, att arrendatorn två gånger hos Kongl. Maj:t sökt i nådeväg blifva befriad från arrendets erläggande under vissa år, men att Kongl. Maj:t, efter vederbörande myndigheters hörande, båda gångerna afslagit de gjorda ansökningarne. Det är väl antagligt att, om några bevekande skäl för eftergiftens beviljande förefunnits, Kongl. Maj:t skulle hafva i ämnet aflåtit proposition till Riksdagen. Men då så ej skett, utan tvärtom det var bekant att Kongl. Maj:t, på sätt jag nämnt, afslagit de gjorda ansökningarne, så har Utskottet ej trott det vara lämpligt att, tvärt emot Kongl. Maj:ts beslut, bevilja den ifrågasatta eftergiften. Jag vill dessutom nämna, att handlingarna ej upplysa, huruvida icke qvarnen kunnat begagnas oaktadt dammarnes borttagande; fisket blef visserligen obrukbart, men det kunde ju hända, att qvarnen i allt fall var användbar.

På nu anförda skäl får jag yrka bifall till Utskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande utlåtande, dels ock afslag derå samt bifall till den i ämnet väckta motionen; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till utlåtandet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs änyo och bifölls Stats-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 32, i anledning af väckt motion om medgifvande af ersättningsfri tångtägt utanför kronoplanteringen Gamla Espet i Christianstads län.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda Utlåtande N:o 33, i anledning af väckt motion angående eftergift af den Rådmannen L. O. Peterson med flera åliggande skyldighet att erlägga ränta å ett Kronan tilldömdt ersättningsbelopp.

Herr von Koch: Ehuruväl jag, till följd af den regel jag i allmänhet uppställt för mig, nemligen att ej bevilja eftergift af allmänna medel eller förorda något slags statsanslag, så vida ej framställning derom från Kongl. Maj:t blifvit gjord eller en önskan i sådan syftning af någon Konungens rådgifvare uttalats — och ehuruväl jag till följd häraf ej tänker motsätta mig det slut, hvartill Stats-Utskottet kommit, så mycket mindre som Utskottet, enligt min tanke, i detta fall sökt gå billiga anspråk till mötes, då det gifvit en antydning, huruledes de, till hvilkas förmån motionen blifvit afgifven, skulle gå till väga, för att vinna det åsyftade målet, nemligen att hos Kongl. Maj:t anhålla om nådig proposition i ämnet — anser jag mig dock böra meddela några upplysningar. Anledningen dertill är den, att jag haft till min embetspligt att anställa det åtal, som hade till ändamål att befordra de i Utskottets betänkande omnämnde personer till välförtjent straff, hvilket ock, enligt min tanke blifvit af dem utståndet.

Frågan rörer nu endast räntan å det ådömda ersättningsbeloppet. Härvid ber jag få erinra, att besigtningmännen betalade genast efter det dom fallit det mot den kasserade hampan svarande beloppet, hvaremot de dock ej återfingo hampan, hvaröfver de bort ega att fritt förfoga, utan den förvarades i Kronans förråd, under de nära 10 år, som rättegången varat. Förhållandena äro dessutom sådana, att, såsom saken nu står, Kronan ej läser något förlorat genom de af besigtningmännen begångna felaktigheterna, till stöd för hvilken uppgift jag ber att få åberopa ett yttrande af varschefen till befälhafvande amiralen af den 16 April 1867, der det heter: "Jag får värdsamt meddela, att några kostnader icke tillskyndats Kronan genom de vid besigtningen begångna felaktigheter". I ett annat yttrande säger Förvaltningen af sjöärendena, "att som några kostnader icke tillskyndats Kronan genom de vid besigtningen begångna felaktigheter, då sökanderne redan till flottans kassa inbetalt det belopp, 10,992 R:dr 39 öre, som af Kronan utgifvits för det vid besigtning godkända, men sedermera kasserade hamppartiet, samt under den långvariga rättegången rörande denna fråga varit i mer än 9 års tid i saknad af dispositionsrätt öfver detta hampparti, som under tiden i Kronans förråd förvarats, samt Kronan icke utbetalt ränta å ifrågavarande medel eller skulle åtnjutit ränta derå, i händelse de icke blifvit utbetalade; så anser Förvaltningen skäl icke saknas, derest Eders Kongl. Maj:t skulle täckas af gunst och nåd fritaga sökanderne från utbetalningen af dem ålagd ränta å nämnda belopp". Kongl. Maj:t kunde ej af gunst och nåd efterskänka statsmedel, och någon anhållan om proposition hade ej blifvit af sökanderne gjord. Jag har ansett mig på grund af min embetspligt böra anställa åtalet, men anser dessa personer tillräckligt straffade genom det kriminela ansvar och den ersättning de redan fått vidkännas, utan att detta

nu ifrågavarande lidande ytterligare påläggas dem. Jag uppträder i denna sak äfven på grund deraf, att personerne i fråga tillhöra det landskap, jag har äran representera, ej derföre att jag anser mig, såsom representant, kallad att bereda några särskilda fördelar åt mina valmän, men jag anser det vara en representants pligt mot Riksdagen och den Kammare han tillhör att lemna upplysningar i sådana speciela frågor som denna, den han har anledning tro, att representanter från andra orter ej kunna hafva tillfälle att göra till föremål för ett närmare skärskådande. Jag har ej något yrkande att framställa, utan vill blott till protokollet hafva antecknad detta.

Öfverläggningen förklarades slutad och utlåtandet bifölls.

Föredrogos ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från mönsterskrifvarebostället Gösslunda Knektgården vid Westgöta-Dals regemente, till skolhusplan och planteringsland för Gösslunda församlings folkskola; och

N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om skattefrihet för kapellpredikantsbostället i Malå församling af Westerbottnens län.

Föredrogos ånyo Stats-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda utlåtande N:o 36, i anledning af väckt motion om eftergift af den rätt Kronan kan ega till qvarlätenskapen efter afidna Emma Ulrika Welin.

Herr Thyselius: I den motion, hvars remitterande till Stats-Utskottet föranledt förevarande betänkande, och i hvilken Herr Brolin föreslagit, att Riksdagen måtte medgifva, att den å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar väckta klandertalan i afseende å ett af ogifta Emma Ulrika Welin upprättadt testamente måtte få förfalla, har motionären ej begärt bifall till denna framställning, under annat vilkor än att den åklagaren tillkommande anmärkningsprovision måtte ur Welins bo utgå.

Stats-Utskottet, som tillstyrkt bifall till motionen, har dervid ej intagit detta vilkor och har således gått längre än motionen åsyftar. Den åklagare, som här afses, är advokatfiskalen i Kammarkollegium. Ett bland hans åligganden är att, der Kronan kan ega rätt till danaarf, anställa talan, och han är genom Kongl. Maj:ts bref af den 5 Juli 1818 härför tillförsäkrad såsom aktoratsarfvode ½-dels procent af hvad Kronan kan till följd af testamentsklandret tillfalla. I afseende på detta testamente, så är det just denne advokatfiskal, som under fullgörande af sin embetspligt kommit till kännedom

derom, att Welin afidit utan arfvingar; det är således honom förtjensten tillkommer, att Kronans rätt i detta fall blifvit bevakad. Målet anhängiggjordes af Kammarkollegii advokatfiskal redan år 1868 vid häradsrätt, som underkände Kronans kärke talan, men målet fullföljdes till Hofrätt och Högsta Domstolen, och denna dom blef ogillad. Till följd häraf synes bemålde advokatfiskal ej allenast på grund af Kongl. Maj:ts nyssberörda bref, utan äfven till följd af det med ofvannämnda viddtagna embetsåtgärder förenade besvär vara berättigad till den tertial, hvarom fråga är. Han har likväl, då testamentet är uppräddadt till förmån för åtskillige obemedlade personer och ej blott afser dispositioner i penningar, utan äfven innehåller bestämmelser om en fördelning till åtskilliga personer af vissa uppgifna persedlar, hos mig anmält, att han ej ämnar framställa något anspråk på erhållande af aktoratsarfvode för annat än de i testamentets sex första punkter omförmälda penningebelopp samt å den summa, som afses i 16:de punkten eller de medel, som finnas insatta å sparbank. På åtskilliga mindre belopp, gifna till nödlidande personer och fattiga i Wombs socken, vill han ej göra anspråk. Stats-Utskottet har såsom stöd för sin framställning i förevarande betänkande erinrat, att detsamma vore uppståldt i öfverensstämmelse med ett annat, i en likartad fråga, af Riksdagen gilladt betänkande. Det är dock emellertid den skillnad, att advokatfiskalen ej i det återopade ärendet ännu gjort någon talan anhängig. Med anledning af hvad jag sålunda anført hemställer jag, att Kammarkaren för sin del måtte till det i Utskottets betänkande framställda förslag göra följande tillägg: "dock under vilkor att åklagaren tillkommande aktoratsarfvode skall ur Welins bo utgå".

Herr Brusewitz: Utskottet har här ej ansett sig vara hvarken befogadt eller skyldigt att behandla annat än hvad som angår Kongl. Maj:ts och Kronans rätt. Har Kongl. Kammarkollegii advokatfiskal laglig rätt till anmärkningsprovision innan Riksdagens beslut fattas, fortfar naturligtvis en sådan rätt äfven derefter, och jag anser ej, att hans rätt på det ringaste kan blifva förnärmat, om det förslag, som Stats-Utskottet framställt, af Riksdagen antoges. Här står nemligen, "det Riksdagen måtte för sin del medgifva, att den rätt *Kronan* kan ega till kvarlåtenskapen efter ogifta Emma Ulrika Welin må, till förmån för de uti hennes testamente omförmälde personer och ändamål, eftergifvas". Nu är i motionen det medgifvande intaget, att den åklagaren tillkommande anmärkningsprocent finge ur Welins bo utgå. Derföre ansåg Utskottet det vara öfverflödigt att åter upprepa det, då Utskottet hade att yttra sig endast angående Kongl. Maj:ts och Kronans rätt.

Jag yrkar bifall till Utlåtandet och anser ej advokatfiskalens rätt förnärmat.

Herr Thyselius: Med anledning af den siste talarens yttrande tillåter jag mig erinra, att advokatfiskalen endast har rätt till andel
af

af hvad Kronan får; har Kronan afsagt sig sin rätt, är klart att ingenting kan tillkomma advokatfiskalen.

Jag nödgas fortfarande begära bifall till mitt förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att derunder hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande oförändradt, dels ock af Herr Thyselius, att Utlåtandet måtte bifallas med följande vid slutet af Utskottets hemställan fogade tillägg: "dock under vilkor att åklagaren tillkommande aktoratsarfvode skall ur Welins bo utgå"; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet utan något tillägg, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på antagande af Herr Thyselii förslag, då svaren utföll med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs änyo och biföllos Stats-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående befrielse för Timmermannen Anders Johansson från honom ådömd ersättningsskyldighet för skadad proviant; och

N:o 38, i anledning af väckt motion om beviljande af anslag eller lån för inlösen af erforderlig mark till anläggning af den del utaf Frövi-Ludvika jernväg, som genomlöper Lindes landsförsamling.

Föredrogs änyo Banko-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda Memorial N:o 10, angående afskrifning å värdet af äldre kopparskiljemynt samt å Riksbankens skuld för oinlösta skillingssedlar.

Herr Ekman, Johan Jacob: Som Kammarens ledamöter torde finna, innefattar detta förslag endast en bokföringsåtgärd, som icke med ett enda öre minskar eller ökar bankens tillgångar ens på papperet. Förslaget kan således synas vara af mindre vikt, men jag ber dock att få deremot framställa en invändning. Det är obestridligt, att det bokföringssätt, som hittills blifvit iakttaget angående till banken ingående kopparskiljemynt, icke är såsom det borde vara och att således Utskottets förslag blott innebär att rätta ett missförhållande. Men jag föreställer mig att, då Utskottet vill göra det i ett fall, det också borde tillse, att andra dylika jemväl blifvit afhjelpa. Ett sådant missförhållande existerar nemligen, såsom ock i betänkan det nämnes, i afseende å de sedan sju år aflysta skillingssedlarne och hvilka upphörde att utgifvas år 1849 eller för snart 22 år sedan. Om man nu af dessa skillingssedlar endast afför ett belopp, som mot-

svarar afskrifningen af värdet å kopparmyntet, under det att mer än 700,000 R:dr af dessa sedlar ännu äro utelöpande och sannolikt icke komma i fråga att af banken inlösas, tror jag man begår ett stort misstag. Jag anser att det vore rättare att afföra hela beloppet af skillingsseglarne, eller åtminstone nära fulla beloppet, t. ex. 95 procent, om man vill vara riktigt säker. Att afskrifva hela beloppet skulle dock stå i öfverensstämmelse med det beslut, som vid 1856—57 årens riksdag fattades, då de gamla transportsedlarne afskrefvos till sitt fulla värde. De hade då i 8 år varit aflysta ur alla uppbörder och ej på öfver 20 år blifvit utgifna. Då således den nu föreslagna åtgärden icke synes mig ändamålsenlig, får jag anhålla om afslag å Utskottets betänkande i denna del.

Skulle man emellertid vara rädd för att genom en sådan afskrifning af skillingsseglarne till hela deras bokförda belopp bankovinsten skulle komma att för mycket ökas för ett år, har man den utvägen att i stället nedsätta obligationernas bokförda värde, en åtgärd som Bankofullmäktige sjelfva påyrkat. Såsom ställningen nu är, tror jag dock denna åtgärd vara öfverflödig, om än för vissa obligationer en nedsättning kunde vara lämplig. Emellertid torde det vara bäst att nu afslå frågan för att låta Utskottet till nästa år taga den i ytterligare öfvervägande och då försöka föreslå ett bokföringssätt, hvarigenom från beräkningen af bankens sedelskuld hela beloppet af dessa skillingsseglar komme att afskrifvas. Skulle derigenom bankovinsten blifva särdeles stor, ser jag deri icke någon olycka, då detta förhållande är fullkomligt berättigadt, och det icke finnes något som hindrar Riksdagen att låta den ökade vinsten för Banken reserveras eller, om man det ej vill, använda den på annat håll för Statens behof.

Herr Wallenberg: Jag kan icke underlåta att begagna detta tillfälle att fästa Kammarrens uppmärksamhet på den ofantliga oegentlighet, som ligger deri att ålägga banken att vidkännas förluster på det äldre kopparskiljemyntet, som till banken ingår. Det är klart, att dessa skiljemynt blifvit begagnade af hela nationen och icke endast af banken, och det är derföre klart, att den förlust, som uppkommer genom att i rörelsen utjaga för mycket skiljemynt, bör drabba Staten, d. v. s. myntverket. Då banken icke har kontroll öfver den kvantitet, som utsläppes — vi veta t. ex. hvilken ofantlig mängd af fyraskillings bankostycken som utsläpptes — så är det en oegentlighet, att banken skall vidkännas denna förlust. Då likväl så är förhållandet och man icke anser det nu vara skäl att ändra den gamla föreskriften i detta fall, så ligger häruti ett skäl för förslaget till ett nytt myntsystems antagande, ty det innefattar, jemte en mängd andra författningar, äfven den, att skiljemyntets pregling bekostar sig sjelf, och man således blir i tillfälle att skilja mellan de kostnader, som böra drabba bankväsendet och dem som böra bäras af myntväsendet. I afseende å det gamla kopparskiljemyntet läser det i allt fall gå som hittills, och derföre synes mig, att Banko-Utskottet kommit till ett resultat, som är jemförelsevis obetydligt; men jag är van att nöja mig med det lilla och får derföre tillstyrka bifall till betänkandet.

Herr von Ehrenheim: Anledningen till Utskottets framställning är, på sätt betänkandet visar, helt enkelt, att Riksbanken innehar ett betydligt förråd af gammalt kopparmynt, som efter prägelvärdet är bokfördt till 182,000 R:dr, men i verkligheten icke är värdt mera än 101,600 R:dr, hvarföre, då det icke kan vara skäl att för bankens räkning bokföra detta förråd till 81,600 R:dr mera än det är värdt, Utskottet ansett förhållandet böra rättas. För att detta emellertid icke skulle medföra en minskning i bankovinsten för det år, under hvilket afskrifningen komme att ske, föreslår Utskottet jemväl, att en del af utelöpande skillingssedlar, som man med visshet kan förutsätta icke skola till hela sitt belopp återkomma, borde afskrifvas. Detta är hela sammanhanget d. v. s. åtgärden är blott en bokföringsåtgärd, emedan den icke inverkar på bankens tillgångar, men den är en bokföringsåtgärd af en viss vigt derigenom att den i räknenskaperna bringar en del af bankens valutor till sitt rätta värde. Jag kan icke se något skäl att afslå ifrågavarande förslag, äfven om man anser, att en mera omfattande uppskrifning af skillingssedlarne skulle hafva skäl för sig.

Friherre Skogman: Emot den föreslagna åtgärden, så vidt den inverkar på bankens ställning, har jag egentligen icke något att säga; men den synes mig i formelt afseende vara oegentlig. Om man hade föreslagit, att utaf de ännu utelöpande skillingssedlarne afskrifva någon viss procent t. ex 20 procent, hade det måhända vara lämpligare; och bäst tror jag det skulle vara, om man beslutade att inom linien föra vissa af dessa utelöpande valörer såsom 16- och 8-skillingar banko. Men nu blifver det något olämpligt i formelt hänseende att godtyckligt taga ett belopp och föra inom linien under det de öfriga kvarstå. Jag skulle dertföre velat hemställa om återremiss, hvarigenom detta förhållande kunde blifva ändradt, men då ett sådant yrkande icke torde hafva utsigt att vinna framgång, förenar jag mig med Herr Ekman, på de skäl han anfört, uti yrkandet om afslag.

Herr von Ehrenheim: Då Kammarerna med lätthet kan öfvertyga sig, att det belopp skillingssedlar, som är utelöpande, är omkring tio gånger så stort som det hvilket nu är fråga att afskrifva, kan jag icke finna, att det skulle vara någon betänklighet vid att afskrifva en viss siffra, lika litet som att det i formelt hänseende skulle vara rättare att afskrifva vissa procent. Det enda, som dertvid är af vigt, är att tillse, att afskrifningen icke blir större än hvad man har råd till. Att det i allmänhet skulle ligga någon vigt uppå att heldre af-föra någon viss sedelvalör än ett visst belopp, kan jag icke heller inse; men Banko-Utskottet kan meddela Bankofullmäktige sådana föreskrifter om det anses lämpligt, och jag antager äfven att, hvad angår 10- och 14-skillingssedlarne, hvilka äro nästan alldeles gångna ur rörelsen, detta är Utskottets mening. Hvad de öfriga skillingssedlarne beträffar, äro de samtida, och en och annan af dem återkommer, hvarföre, då en fullständig afskrifning af dem icke är i fråga, samtliga dessa sedelvalörer heldre bör bibehållas, då de sedlar,

som till inlösen presenteras, kunna på bankens sedelskuld afföras, utan ändring i det antagna bokföringssättet.

Jag får yrka bifall till Utskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Banko-Utskottets förevarande memorial och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till memorialet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs änyo och bifölls Banko-Utskottets den 18 och 20 dennes bordlagda memorial N:o 11, angående artiklarne 7—10 i Banko-reglementet.

Friherre von Schwerin väckte en motion N:o 44, angående anbringande af en ny uppvärmnings- och luftvexlingsapparat för Första Kammarens samlingsaal.

Grefve Hamilton, Henning: Om icke något annat vittnar om vårens ankomst, så skulle det vara denna motion, som nu blifvit väckt af Friherre Schwerin, ty, så vidt jag erinrar mig, återkommer en sådan alltid hvarje år vid denna tid. Bekiagligen hafva de icke kunnat leda till någon sådan följd, att alla af Kammarens ledamöter blifvit belåtna, och jag fruktar, att denna motion, lika litet som de föregående, skall lyckas att vinna målet. Vid sista riksdagen var det en allmän mening i denna Kammare, att sjelfva systemet för luftvexlingen var olämpligt, och att Fullmäktige i Riksgälds-kontoret, hvilka skulle få sig förändringen uppdragen, borde gå i författning om, att ett nytt system måtte användas. Fullmäktige anmodade ock en fabrikant, som förvärfvat sig stort anseende i detta fall, nemligen Herr Kockum i Malmö, att sjelf eller genom ombud undersöka, huruvida efter något af honom känt system, förändring i luftvexlingen skulle kunna införas. Resultatet af denna undersökning blef det svar, att icke någon annan apparat skulle kunna här införas, med mindre att väggarne i olika delar af huset måste nedrivas och en fullständig ombyggnad verkställes. Detta arbete skulle dels blifvit ytterst kostsamt, dels medtagit en lång tid, hvarför Fullmäktige ansågo sig skyldige att derifrån afstå och göra ett ytterligare försök, om man icke möjligen med den nuvarande apparaten skulle kunna vinna målet. Att *något* blifvit vunnet genom den verkställda förändringen, tror jag, då jag hört uppgifvas af åtskilliga af Kammarens ledamöter, som förut varit besvärade af drag, att de nu funnit det bättre. Att likväl *en* gång en något stark luftvexling inträffat, är sannt, och i det afseendet torde motionen vara befogad. Skulle nu emellertid en ny värmeapparat anskaffas, måste en högst betydlig

förändring i sjelfva byggnaden ske, och i sådant fall får Riksdagen vara förberedd på kostnader, öfverstigande hvad alla föregående försök kostat.

Skälet, hvarför för några dagar sedan ett starkt luftdrag inträffade, är upplysande, i afseende på de svårigheter, som är att bekämpa. Jag fick då naturligtvis, liksom alltid, då det blåser i Kammaren, en uppmaning, att om möjligt stilla stormen, och förskaffade mig upplysning om dess orsak. Draget uppkom deraf, att man i Andra Kammaren besvärade sig öfver för stark värme, hvarför eldaren ventilerade med kall luft, och då luften här förut var lagom, så blef den för kall, då den kalla luften hastigt nedföll. Då det nu är samma apparat för båda Kamrarna, måste deraf bliiwa en följd, att vid vissa tillfällen olägenheter skola uppstå, och detta fel i apparaten har åtminstone icke hittills kunnat afhjelpas.

En åtgärd, som blifvit föreslagen, och som tyckes vara ganska enkel, vore, att man i denna Kammare satte upp kakelugnar och eldade såsom vanligt, då ventileringen kunde ske derigenom, att den varma luften fick uppgå i draghålena. Detta möter dock den svårighet, att, då utrymmet redan är så trångt, att flere ledamöter måste sitta vid kakelugnarne, det icke skulle vara möjligt för dessa att kvarblifwa på sina platser. Då de redan befintliga båda kakelugnarne förut uppvärmdes, åstadkommo de en behaglig luft, men följden blef, att flere ledamöter måste flytta sig och stå på golfvet. Således fruktar jag, att, om man skulle inkräkta på utrymmet genom sådana kaminer, skulle det inskränkta utrymmet i salen för mycket medtagas. Emellertid torde Stats-Utskottet få del af den nu afgifna motionen, och det är ju möjligt, att någon ytterligare förbättring kan ske.

Friherre von Schwerin: I afseende å tiden, då denna motion blifvit väckt, vill jag endast säga, att det måste hafva varit tidigare vår i fjor, ty Grefve Beck-Friis' motion afgafs då den 17 Februari. För öfrigt är det flera än jag, som lida af den öfverklagade olägenheten utaf denna ombytliga apparat, som synes mig likna en istadig häst, som ibland går i vädret, ibland slår bakut. Jag kan icke inse, hvarför det skulle vara ett svårare problem att uppvärma detta hus, än förhållandet var med Riddarhuset. Jag får emellertid anhålla om remiss af motionen till Stats-Utskottet.

Herr Bergstedt: I den händelse Riksdagen skulle besluta anskaffande af en ny värmeapparat för Riksdagens Kamrar, skulle jag i sammanhang dermed endast vilja uttala den önskan, att Riksdagen på samma gång beslutar anvisa en million riksdaler för en ny byggnad, hvari apparaten kunde uppsättas.

Öfverläggningen förklarades slutad och motionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr von Möller: Då flera af Lag-Utskottets ledamöter erhållit tjänstledighet och andra i följd af sjuklighet äro hindrade att tjänstgöra, så att under sista dagarne Utskottet icke varit fulltaligt, har jag blifvit anmodad att hos Kammaren begära ytterligare två suppleanter; och får jag hos Herr Grefven och Talmannen anhålla om proposition härå.

Sedan Kammaren uppgå gjord proposition till detta förslag lemnat bifall, hemställde Herr Grefven och Talmannen, att ifrågavarande val skulle anställas i början af nästa sammanträde; hvilket jemväl bifölls.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtande N:o 39, i anledning af väckta motioner om grundskatternas aflösning m. m.

Kammaren åtskiljdes kl. 3 e. m.

In fidem

O. Brakel.
